

STRAMA

Strategigruppen för Rationell Antibiotikabehandling och Minskad Antibiotikaresistens

Årsrapport 2000

Bakgrund

Resistens mot antibiotika är ett snabbt ökande internationellt folkhälsoproblem som innebär stora kostnader för sjukvården och på sikt hotar möjligheterna att behandla bakteriella infektioner. Eftersom ansvaret för att kartlägga och försöka begränsa detta problem faller på olika myndigheter och organisationer påbörjades 1994 diskussioner mellan bl.a. Svenska Läkaresällskapets referensgrupp för antibiotikafrågor (RAF), Läkemedelsverket, Socialstyrelsen och Smittskyddsinsitutet vilket 1995 lede fram till bildandet av den nationella ledningsgruppen STRAMA - Strategigruppen för Rationell Antibiotikabehandling och Minskad Antibiotikaresistens. Den primära målsättningen för STRAMA var att skapa en decentraliserad organisation för att få en bred förankring i landet. Genom smittskyddsläkarnas försorg bildades därför i varje landsting minst en regional STRAMA-grupp. Grupperna är något olika sammansatta, men i allmänhet finns representation från allmänmedicin, infektion, klinisk mikrobiologi, öron-näsa-hals, pediatrik och apotek. I flera grupper medverkar också sjukvårdshygieniker och på flera håll har särskilda sjukhus-STRAMA-grupper bildats. I den nationella ledningsgruppen för STRAMA ingår för närvarande representanter från (RAF), Smittskyddsinstitutet, Smittskyddsläkarorganisationen, Svensk Förening för Vårdhygien, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Landstingsförbundet, Statens Veterinärmedicinska anstalt, Jordbruksverket, Apoteket AB och stiftelsen NEPI (Nätverk för Läkemedelsepidemiologi). Arbetet i STRAMA och dess regionala grupper har huvudsakligen byggts på frivilliga insatser. Ekonomiskt stöd har erhållits från stiftelsen NEPI bl.a. för vissa möteskostnader och sekretariat. Flertalet STRAMA-grupper samarbetar nära med landstingens läkemedelskommittéer där de ofta utgör en viktig resurs i terapi- eller expertgrupper för antibiotika.

Nationella STRAMA-gruppen

För åren 2000-2002 har STRAMA beviljats statliga medel med 3 milj. kronor per år genom den s.k. Dagmaröverenskommelsen. Medlen överförs till Smittskyddsinstitutet men medlens utnyttjande fastställs av den nationella STRAMA-gruppen. En del av dessa medel har använts för en förstärkt ledningsfunktion (halvtidstjänster för STRAMA:s ordförande och administratör) samt till hyreskostnader för STRAMA:s kansli som är lokaliserat till Smittskyddsinstitutet. I övrigt har de erhållna medlen fördelats till nationella och regionala projekt (se nedan).

Arbetet med att ta fram en nationell handlingsplan mot antibiotikaresistens (den s.k. SPAR-planen) som begärts av Socialdepartementet påbörjades i augusti 1999 och slutfördes i mars 2000 och skedde i nära samarbete med STRAMA. Även om SPAR-planen ännu inte formellt antagits att ligga till grund för det samlade svenska arbetet mot antibiotikaresistens, var dess mål och aktiviteter utgångspunkt när STRAMA:s budget för år 2000 fastställdes. Utöver medel för att täcka kanslifunktionen har den egna ekonomin möjliggjort att två STRAMA-dagar har kunnat anordnas, två nationella och 8 lokala studier har påbörjats, samarbete med det internationella nätverket APUA har beförats, ett flertal besök och föreläsningar för lokala STRAMA-grupper och andra organisationer har ägt rum, vetenskapliga rapporter och debattinlägg har presenterats, engelska översättningar av vårdprogram har framtagits och internetkommunikationen har utvecklats.

STRAMA-dagar

Under våren anordnades en STRAMA-dag med fokus på de problem och frågeställningar inom antibiotikaresistensområdet som finns inom den slutna vården. Stramadagen under hösten ägnades till stor del åt de nya behandlingsrekommendationer som sammanställdes under den konsensuskonferensen om behandling av öroninflammation (arrangör MFR, Landstingsförbundet och Socialstyrelsen) som ägde rum tidigare under året. De lokala STRAMA-grupperna har här föreslagits bli en väg för spridning och tillämpning av dessa nya riktlinjer. Till stöd för detta har STRAMA bidragit till att en patient- och en personalbroschyr tagits fram. En uppföljningskonferens i ämnet är också under planering. Båda STRAMA-dagarna har varit välbesökta, sammanlagt ca 200 personer.

Nationella studier

Två nationella studier har initierats under 2000; IVA-STRAMA –2000 (projektledare Doc.Håkan Hanberger, infektionskliniken, Universitetssjukhuset Linköping) och en nationell diagnos/receptstudie (projektledare Doc Sigvard Mölstedt (Landstingets FoU-enhet i Östergötland).

IVA-STRAMA 2000

Syftet med IVA-studie 2000 är att initiera en systematisk, kontinuerlig registrering och analys av den egna intensivvårdsavdelningens infektionsproblematik och att med stöd av dessa data kunna minska de vårdrelaterade infektionerna på intensivvårdsavdelningen, optimera antibiotikaanvändningen och minska uppkomsten och spridningen av antibiotikaresistenta bakterier. Studien omfattar en retrospektiv del (registrering och analys av demografiska data, bakteriefynd, antibiotikaresistens, antibiotikaförbrukning för år 1999) och en prospektiv del två veckor i november 2000 (registrering av behandlingsindikationer, sjukdomens

svårighetsgrad, underlag för behandling, diagnostik m.m.). Intresset har varit stort och i studien deltar ett 30-tal intensivvårdsavdelningar i landet. Vid varje enhet har lokala projektgrupper med bl.a.intensivvårdsläkare, infektionsläkare, bakteriolog, sjukvårdshygieniker bildats. Resultaten kommer att presenteras i mars (retrospektiva delen) och i maj (prospektiva delen). STRAMAs ledningsgrupp har beslutat att låta studien fortsätta under år 2001.

Diagnos/receptstudie

Data över antibiotikaförbrukningen i Sverige finns tillgängliga genom Apoteket AB. Kopplingen mellan förbrukning och diagnos i öppenvård är emellertid otillräckligt belyst. I denna studie registrerades under vecka 47 bl.a. diagnostik, antibiotikaföreskrivning och föreskrivningsorsak vid luftvägsinfektioner som föranlett besök hos allmänläkare, infektionsläkare, barnläkare, öron-näsa-halsläkare. Fem län har deltagit i studien (Dalarna, Kronoberg, Östergötland, Jämtland och Uppland). Resultat från studien kommer att presenteras under våren 2001.

Lokala studier

Alla lokala STRAMA-grupper har haft möjlighet att söka ekonomiskt stöd för lokala projekt. För år 2000 anslogs 500.000:- för detta ändamål. Ett grundkrav för att projekten skulle kunna erhålla stöd från STRAMA var att dess syfte faller under STRAMA:s huvudmålsättning och att studien utförs i nära samarbete med den lokala STRAMA –gruppen. 14 ansökningar för sammanlagt 2 019 000:- inkom och bedömdes av en kommitté utsedd av den nationella STRAMA-gruppen. Åtta studier beviljades projektstöd. Projekten ska vara slutrapporterade 31 mars 2001 men en delrapport/projekt har inhämtats i december 2000.

De lokala projekt som beviljades stöd under 2000 var följande:

- ❑ Antibiotikabehandling av cystit, otit och pneumoni i Västmanland. Kan vi påverka föreskrivningsmönstret?
- ❑ Kartläggning och kvalitetssäkring av antibiotikabehandling på ett universitetssjukhus före och efter införandet av ett sjukhusövergripande infektionsprogram.
- ❑ Antibiotikarevision på en lungavdelning.
- ❑ Förekomst av antibiotika och resistensutveckling i sjukhusavlopp – en longitudinell studie.
- ❑ STRAMA-turné för uppföljning av antibiotikaföreskrivning i primärvården Trestadsregionen.
- ❑ Övervakning av antibiotikaresistens i befolkningsgrupp med genomsnittlig antibiotikakonsumtion
- ❑ Läkarens kunskap om bakteriell resistens mot antibiotika samt bedömning av svar från mikrobiologiskt laboratorium.

- Kan föräldrautbildning minska antibiotikakonsumtionen hos daghemsbarn i Vellinge kommun?

APUA-Sweden

Det internationella nätverket Alliance for the Prudent Use of Antibiotics (APUA) har lokala föreningar i ca 25 länder. STRAMA ombads av APUA International att bilda en sådan svensk lokalavdelning (chapter). APUA-Sweden är registrerad som en ideell förening med organisationsnummer. Ett postgirokonto har öppnats för att administrera medlemsavgifter. Ekonomin för APUA-Sweden är därmed helt separerad från STRAMA även om styrelseledamöterna f.n. även är medlemmar i STRAMA:s ledningsgrupp. Den lokala föreningen åtar sig att distribuera den tidskrift som utkommer 4 gånger årligen och att medverka i det internationella arbetet mot antibiotikaresistens bl.a. genom att förmedla kunskap om problemets omfattning och vidtagna åtgärder inom och i närheten av vårt geografiska område.

Föreläsningar och symposier

Ordföranden i nationella STRAMA-gruppen, Otto Cars, har efterfrågats som föreläsare av flera av de lokala STRAMA-grupperna. Dessa möten har givit värdefull information om de svårigheter och problem som finns i det praktiska dagliga vårdarbetet och som många gånger blir avgörande för hur riktlinjer och rekommendationer kan efterlevas. Föreläsningar har också skett vid andra tillfällen såsom vid möten i specialistföreningar och i nationella och internationella nätverk. Även här är diskussioner och meningsutbyten viktiga erfarenheter som måste vägas in när modeller för att förhindra spridning och utveckling av antibiotikaresistens utarbetas. Symposier med anknytning till antibiotikaresistensfrågan har arrangerats av olika aktörer under år 2000 bl a Smittskyddsinstitutet. Också till dessa har Otto Cars varit inbjuden som föreläsare.

Vetenskapen om STRAMA har spridits internationellt och inbjudningar till föreläsningar om STRAMA:s struktur, aktiviteter och resultat har kommit från Finland, Irland, Estland och Kanada. Dessa möten tjänar också dubbla syften, dels ges tillfälle att propagera för en framgångsrik arbetsmetod, dels får vi information om kunskap, resistensläge och sjukvårdsstruktur i värdlandet.

STRAMA har också varit en nära samarbetspartner när Apoteket AB har planerat och genomfört sitt Infektionsår.

Vetenskapliga rapporter, debattinlägg

En studie över antibiotikaförbrukningen i de 15 EU-länderna har, i samarbete med Stiftelsen NEPI insänts för publikation i vetenskaplig tidskrift. Studien visar en 4-faldig skillnad i förbrukning mellan högst resp lägst förbrukande land.

De nya riktlinjer vid behandling av otit som antogs vid konsensuskonferensen våren 2000 har sammanfattats och kommenterats i Läkartidningen.

Med anledning av att man i Norge antagit nya riktlinjer för behandling av svalginfektioner har STRAMA i Läkartidningen presenterat ett inlägg i denna debatt samt tagit initiativ till att en workshop anordnas i samarbete med Läkemedelsverket.

Engelska översättningar

STRAMA har genom åren fått många förfrågningar om material på engelska. Av den anledningen har STRAMA administrerat och bekostat översättningen av ett 10-tal vårdprogram.

Utvecklad internetkommunikation

STRAMA:s hemsida har vidareutvecklats och innehåller idag mycket information. Till denna har också knutits ett utrymme som kräver lösenord och som är tänkt för de lokala gruppernas interna kontakter och diskussionsforum.

Solna den 26 februari 2001

För nationella STRAMA-gruppen

Otto Cars
ordförande

Bilaga: Ekonomisk redovisning